

STELLENBERG BYBELSKOOL

**Die terugkeer uit ballingskap ... om voortdurend
deur God vernuwe te word.**

“Home is where one starts from.”

T.S. Eliot

Oktober 2023

Ds. Marius Breytenbach

STELLENBERG-GEMEENTEBELYDENIS

Stellenberg-gemeente is 'n gemeenskap van mense wat streef om nader aan God en mekaar te leef, uit te reik oor alle grense heen en voortdurend te vernuwe.

Ons glo Jesus, ons Verlosser, leef . . .

- in die een God: Vader, Seun en Heilige Gees;
- in Christus, wat deur die geloof en in genade ons Verlosser is;
- in die Bybel: die Woord van God in mensetaal;
- in die algemene kerk van Christus waarvan ons deel is en spesifiek deel van kerke wie se geloof verwoord word in die Drie Formuliere van Eenheid en in die Belydenis van Belhar.

Ons streef om met die liefde van Christus inklusief oor alle grense heen uit te reik . . .

- na mekaar in ons geloofsgemeenskap, ongeag ons verskille;
- na die mense in ons werkplek, buurt en breër gemeenskap;
- na alle mense in ons land, asook wêreldwyd;
- na Moeder Aarde en alle vorme van lewe.

Ons leef as getuies en volgelinge van Christus . . .

- nader aan God;
- nader aan mekaar;
- om 'n verskil in die wêreld te maak;
- om voortdurend te vernuwe in 'n veranderde wêreld.

SESSIE 1. Inleiding. Die storie van die Babiloniese ballingskap en die terugkeer na Jerusalem

Hierdie kursus volg op die Bybelskool reeks oor die Babiloniese ballingskap wat aan die begin van 2023 in die gemeente aangebied is. Die terugkeer van Jode na Jerusalem in 538 vC lei die laaste fase van die Ou Testament geskiedenis in en is die konteks waarin Bybel boeke soos Esra, Nehemia, Sagaria, Haggai en Maleagi tot stand gekom het.

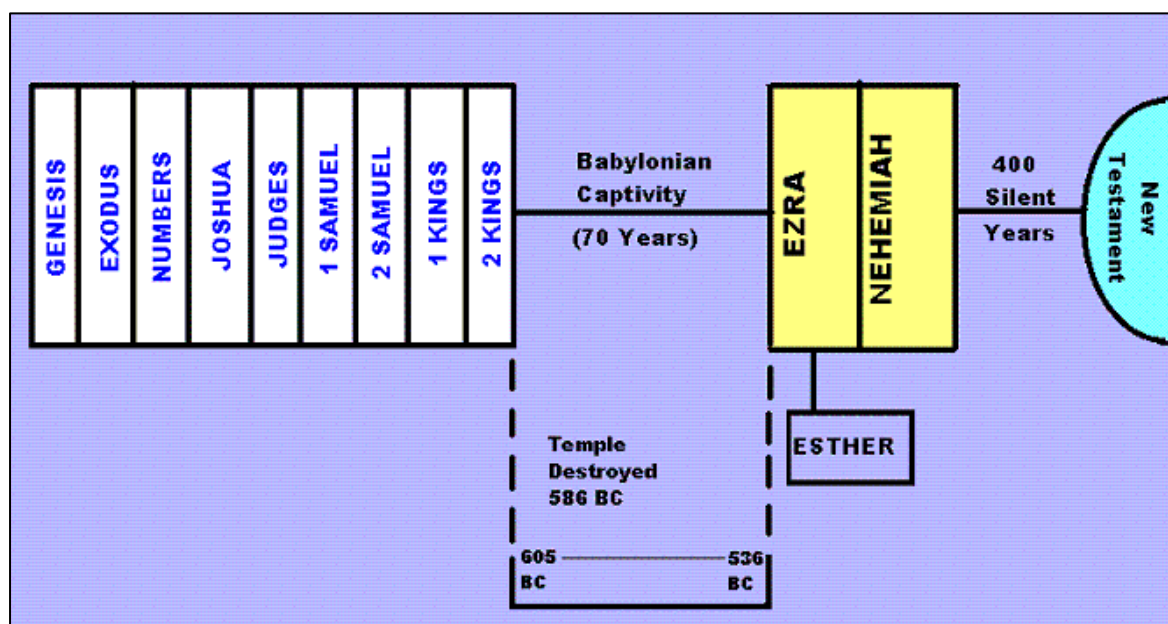
Wat jy van hierdie Bybelskool reeks kan verwag?

- Ons gaan saam Bybel **LEES**. In hierdie periode gaan ons stelselmatig die Bybel boeke Esra, Nehemia, Haggai, Sagaria en Maleagi saam lees.
- Ons gaan saam **LEER**. Die kursus dek 'n periode van die Ou Testament geskiedenis wat waarskynlik vir baie onbekend is.
- Ons gaan ons **VAARDIGHEID** om die Bybel te interpreteer opskerp. Wat beteken verantwoordelike Skrif interpretasie?
- Ons gaan leer om **TEOLOGIES** dink. Ons gaan oor die implikasie van belangrike Bybelse temas soos God se koninkryk, die koms van die Messias en die eindtyd praat en die wyse waarop gelowiges geroep word om met betekenis in 'n onvoorspelbare wêreld te leef.
- Hierdie reeks maak 'n paar interessante perspektiewe los rakende die huidige konflik situasie tussen Israel en Palestina en ons eie verwagtinge oor die toekoms van ons eie land.

Ek is bewus dat sommige mense dalk nie ons vorige kursus oor die Babiloniese ballingskap bygewoon het nie. Daarom die volgende kort inleiding.

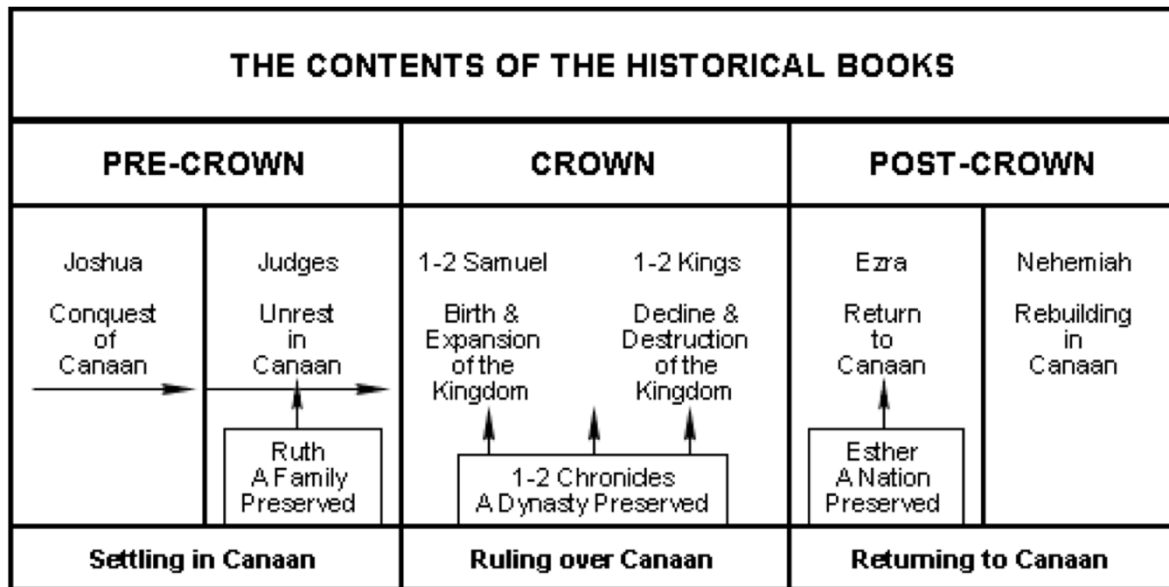
1. 'n Kort oorsig oor die Babiloniese ballingskap (605 - 539 vC).

Toe die Neo-Babiloniese koning Nebukadneser II na die slag van Karkemis in 605 vC Jerusalem in 597 & 586 vC binnegeval het, het 'n periode in die Ou Testament aangebreek wat as die Babiloniese ballingskap bekendstaan. Die mees produktiewe deel van Jerusalem se bevolking is deur Nebukadneser in gevangenis (ballingskap) na die omgewing van Babel weggevoer, terwyl die res van die inwoners in haglike en hooplose omstandighede in die stad agtergelaat is (2 Konings 24-25). Met die vernietiging van die tempel in Jerusalem en die stad het langverwagte godsdienstige beloftes rakende land, nageslag en politieke skielik tot 'n einde gekom. Gelowiges is getraumatiseer en met diepliggende vrae agtergelaat: Hoe het dit gebeur dat ons op hierdie plek uitgekóm het? Wat het van God se belofte van sy Koninkryk geword? En dan die belangrikste vraag: Wat staan ons te doen nou dat ons ons tuistes verloor het? Hoe gaan ons hierop reageer?

Bybelboeke soos Esegël, Habakuk, Klaagliedere, Jeremia en Jesaja (55-66, of trito Jesaja) asook sommige Psalms, wat uit die ballingskap tyd kom getuig oor hoe God deur ervarings van verlies (Klaagliedere) gelowiges gevorm het om nuwe plekke van tuiswees (onverwagse tuistes) te vind (Jeremia 29). Tuiswees is nooit 'n plek nie,

maar die innerlike oortuiging dat God deur hierdie omstandige in staat is om lewe in dooie bene te bring (Esegiël 37, Jeremia 18).

10

Home is where one starts from
T.S ELLIOT

Die verhaal van die Babiloniese ballingskap is 'n kragtige metafoor vir ons lewens vandag. Dit verwoord 'n situasies van ontnugtering en verlies wanneer ons tuistes verloor en besef dat ons nie weer daarheen kan terugkeer nie. Hierdie ballingskap kan die gevolg wees van persoonlike verlies (dood, gesondheid, verhuis), politieke en ekonomiese of selfs sosiale en kulturele veranderinge.

In die nuwe en vreemde omstandighede van Babel het God gelowiges onverwags ontmoet en by nuwe insigte uitgebring wat hulle reaksies verander het. In die plek van Klaagliedere het hulle begin om nuwe tuistes te bou.

- **GOD.** Hulle het ontdek dat God veel groter is as hulle eie belange en vir baie meer omgee as wat hulle dink. Die God van Israel word nou in geskrifte van die tyd "die God van die nasies". Lees die gedeelte in Jeremia 23:23-24. Dit is geweldig belangrik dat ons God toelaat om ons teologie (denke oor God) te verander. Dit is verder ook belangrik om in ag te neem dat God nie net vandag met 'n geselekteerde groep mense in die wêreld besig is nie. Al die Bybelse gebeure was ingelei deur politieke, ekonomiese en somtyds ekologiese gebeure.

Ek is nie 'n God wat net naby is nie, sê die Here, ek is ook 'n God wat ver weg is. Niemand kan in 'n geheime plek wegkruip sonder dat ek hom sien nie, sê die Here. Ek is oral in die hemel en op die aarde, sê die Here.

Jeremia 23:23-24

- **GEMEENSKAP.** In die afwesigheid van die tempel het gelowiges opnuut die waarde van 'n gemeenskap van gelowiges ontdek en geestelike groei wat daarbinne geskied.
- **DIE BYBEL.** Ballingskap was 'n kreatiewe tyd waarin ou bestaande godsdienstige geskrifte herinterpreteer en herskryf is, terwyl nuwe materiaal bygevoeg is.
- **GODSDIENS.** In die afwesigheid van die tempel het die Wet van Moses, die besnydenis, die Sabbat en gebede gelowiges gehelp om in 'n ritme te kom waarin God die fokus was.

2. Die na-Babiloniese (post-eksiliese) tydperk (539 - c 420 vC)

Net toe 'n nuwe generasie gelowiges in die vreemde Babel 'n tuiste vind (Jeremia 29: 5-13) het internasionale politieke omwenteling weereens hulle tot verandering gebring. In 539 vC (ongeveer 70 jaar nadat die eerste groep ballinge uit Jerusalem na Babel gebring is) het koning Kores die Grote (II) (Achaemenidiese dinastie/

Persiese ryk, van Iranese afkoms) die Neo-Babiloniese koninkryk verslaan en so beheer van die Ou Nabye Ooste oorgeneem. Die politieke beleid van die Persiërs was handomkeer anders as die van vorige koninkryke (Egiptiese, Assiriese, Neo Babiloniese koninkryke).

Die Kores silinder, wat vandag in die Britse museum te sien is, vertel meer van hierdie beleid en word vandag beskou as die eerste handves vir basiese menseregte. Dit het onder andere slawerny afgeskaf, mense 'n vrye keuse van beroep gegee en godsdienstvryheid voorgestaan. Die gevolg was dat die Jode wat na Babel weggevoer toegelaat is om weer na Jerusalem toe terug te keer.

Lees daarvan in Esra 1:1-4 (sien ook 2 Kronieke 36:22-23).

Lees wat die profeet Jesaja in hoofstuk 41:2-25, 42 en 45:1-4 oor Kores te sê gehad het. Hierdie heiden koning het selfs die Jode wat terugkeer gehelp om hulle stad en tempel te herbou. Wat is die indruk wat dit jou mee laat oor God se Koninkryk?

Wat sou dit beteken dat ons vandag in 'n God glo wat soewerein is?

Die opwinding was groot om weer na hulle tuiste in Jerusalem, terug te keer. Hulle blydskap was egter van korte duur want hulle verwagtings oor die toekoms

(tuiskoms) het nie gerealiseer nie. Dit is hierdie verhaal wat ons in die komende weke gaan volg.

Persepolis was die kultiese hoofstad van die koninkryk van 550-330 vC. Kores se graf vandag kan in Pasargadae gesien word.

Met die terugkeer van die Joodse ballinge na Jerusalem in die jaar 538 vC breek 'n periode aan waarna verwys word as die na-ballingskap periode (na-eksiliese tyd). Dit lei die laaste reeks boeke in waarmee die Ou Testament afsluit. Tot op hierdie stadium het die Jode hulle op drie plekke in die wêreld bevind:

- Die Jode wat na Jerusalem teruggekeer het. Ongeveer 50 000 Jode het volgens Esra 2:64 en Nehemia 7:66 hierdie reis onderneem. Neem in ag dat met die aanbreek van die ballingskap die meeste inwoners in die haglike omstandighede van die stad agtergelaat is. Met hulle terugkeer was daar 'n gespanne verhouding tussen die wat agtergebly en die wat teruggekeer het.
- Die Jode wat in Babel agtergebly het. Die grootste deel van die Joodse gemeenskap het in Babel agtergebly (die Babiloniese Talmoed het hier tot stand gekom). Die boek Ester is in hierdie konteks geskryf.
- Die Jode wat in Egipte gewoon het. Met die Babiloniese ballingskap (597 vC) het 'n aantal Jode na Egipte gevlug (2 Konings 25:26, Jeremia 43:5-7).

3. Die Kronis (1 & 2 Kronieke, Esra & Nehemia)

Die Deuteronomis en Kronis verteenwoordig twee verskillende teks en tyd tradisies in die Ou Testament. Alhoewel die Deuteronomis (onder andere boeke soos 1 & 2 Samuel en 1 & 2 Konings) en die Kronis (1 & 2 Kronieke) dieselfde geskiedenis beskryf het hulle dit uit twee verskillende perspektiewe gedoen. Die Deuteronomis verteenwoordig die periode van Bybel geskryfte voor en tydens die ballingskap (586 vC) en die Kronis die periode daarna. Ons moet in ag neem dat beide teoloë en nie historici was nie. Die klem was met ander woorde nie op die akkuraatheid van geskiedkundige gebeure nie, maar eerder hoe God in hierdie gebeure in mense se hede betrokke was.

Vir die Kronis wat na die ballingskap skryf was die herbou van die tempel, herstel van die offerdiens, asook die behoud van die koningshuis van Dawid van wesenlike belang. Die geskiedenis van Israel is dus oorgeskryf om hierdie aspekte te

beklemtoon. In 2 Sameul (Deuteronomis) word Dawid se owerspel byvoorbeeld blootgelê, terwyl Kronieke (Kronis) dit glad nie noem nie.

Alhoewel die nuus dat die Jode weer na Jerusalem toe kon terugkeer hulle baie opgewonde gemaak het, was hierdie omstandighede baie uitdagend. Dit het opnuut weer drome van die herstel van hulle koninkryk opgeroep en die verwagting gekweek dat die koms van die Joodse Messias op hande was. Die laaste reeks boeke in die Ou Testament vertel hoe hierdie omstandighede uitgeloop het.

- 1 & 2 Kronieke ('n herskryf van die geskiedenis van Israel).
- Esra & Nehemia. Beide was aanvanklik deel van 'n enkele boek waarin beskryf word hoe Jode na Jerusalem toe teruggekeer het om hulle daar te hervestig en die tempel wat deur die Babiloniërs afgebreek is weer op te bou.

Tesame met 1 & 2 Kronieke gee die profetiese boeke Haggai, Sagaria en Maleagi ons dieper insig in die omstandighede waarmee die Ou Testament afsluit. In die Joodse tradisie word die finale vorm van die Hebreeuse Bybel toegeskryf aan Esra wat die leier van die Groot Sinagoge was en ook vir Haggai, Sagaria en Maleagi ingesluit het.

4. Die verrassende boodskap van Esra, Nehemia, Haggai, Sagaria en Maleagi

Die Bybelboek Esra word dikwels in kerke gebruik om gelowiges tot 'n herlewing te inspireer. Daarby is Nehemia altyd baie handig as jou kerk 'n bouprojekte loods wat die hulp en finansiële van gemeentelêde verg. Beide boeke is ook gewild wanneer die kwessie van leierskap in die kerk ter sprake kom. Hiermee saam word die profetiese boeke Haggai, Sagaria en Maleagi gebruik om gelowiges te troos dat die Messias spoedig gaan arriveer om die bose te oorwin en waarna God sy koninkryk gaan vestig.

Van hierdie Bybelboeke word deesdae deur gelowiges gebruik om die punt te maak dat die einde van die wêreld besig is om aan te breek en wys dan gretig na die tekens van oorlog en geestelike verval as bewys daarvan. Sulke perspektiewe

verhoog dikwels net nog die angs en konflik waarmee mense leef. Wanneer 'n mens deur Esra, Nehemia, Haggai, Sagaria en Maleagi lees maak dit verrassende perspektiewe in 'n mens los oor die wyse waarop ons as gelowiges op ons hede reageer. In hierdie boeke hoor ons die realistiese verhale van leiers (Serubabel, Esra, Nehemia, Haggai, Sagaria en Maleagi) wat sukkel om mense en omstandighede te verander.

- Hierdie vroeë leiers kon nie slaag om al die ballinge te oortuig om na Jerusalem terug te keer nie. Net 'n klein groepie het na Jerusalem teruggekeer om die tempel te herbou.
- Nadat gelowiges in 539 vC vol entoesiasme, geloof en hoop na Jerusalem terugkeer verloop dinge baie anders as wat hulle en die leiers voorsien het.
- Hulle kry groot teenstand van die plaaslike inwoners (volksgenote?) en die mense is baie traag om die stad en tempel te herbou.
- Die tempel wat hulle aan bou was veel kleiner as Salomo se weergawe wat deur die Babiloniërs vernietig is. Dit het die ouer generasie wat die vroeë tempel kon onthou mismoedig agtergelaat.
- Haggai en Sagaria het geglo dat Serubabel (afstammeling van Dawid) die beloofde Messias was wat saam met die priester Jesua God se nuwe koninkryk sou vestig. Hulle het onverbiddelik geglo aan 'n gerealiseerde einde (eskatologie). Beide hierdie karakter verdwyn baie geheimsinnig van die toneel. Sagaria en Maleagi gaan oor die respons van ontugterde gelowiges.
- Die Hebreeuse Bybel eindig op 'n onverwagse vals noot wanneer Nehemia met woede en trane gelaat word. Lees Nehemia 13:23-31.

In hierdie laaste kwartaal van 2023 is ons besig met ons vierde gemeente waarde: Om voortdurend deur God vernuwe te word.

Hoe kom praat die Here vandag deur hierdie verhale op hierdie manier met ons?

In die volgende drie sessies gaan ons hierdie vraag verken. Ons volg daarin die natuurlike ritme van die boeke Esra en Nehemia wat in drie afsonderlike bewegings uitloop. Elke een van hierdie bewegings is aan 'n spesifieke leier gekoppel (Serubbabel, Esra en Nehemia) en vertoon dieselfde ooreenkomste:

- Elke leier ontvang 'n opdrag van die koning van Persië om na Jerusalem te reis om die tempel en stad op te herbou.
- Elke leier was in hart en siel aan hulle roeping toegewy en het groot verwagtinge gekoester om mense en hulle omstandighede te verander. Hulle pak die opdrag met ywer aan en koester bepaalde verwagtinge.
- Elke leier behaal net gedeeltelike sukses. Hulle word gou ontnugter deur omstandighede wat anders loop as wat verwag is en moet aanpassings maak.

Die boodskap van Haggai, Sagaria en Maleagi is vervleg in hierdie ritme en sal in die kursus ingewerk word.